

การพัฒนาหลักสูตร Curriculum Development

อาจารย์ดิษฐ์รา พางสง่า
สาขาวิชาการศึกษาศรีมวีย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Curriculum Development

“ สร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่
หรือ

การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น ”

ขอบเขตของเนื้อหา

1

สรุปความหมาย
ของหลักสูตร

2

บทบาท/
ความสำคัญ
ของหลักสูตร

3

ประเภท
ของหลักสูตร

4

ระดับของหลักสูตร/
มิติ การวางแผน
และกระบวนการ
การพัฒนาหลักสูตร

1

สรุปความหมาย
เบื้องหลังสูตร

สรุปความหมายของหลักสูตร

- หลักสูตร คือ เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน
- หลักสูตร คือ รายวิชาทั้งหมดที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดให้เรียน
- หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนหรือนักศึกษาพึงได้รับ ภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา
- หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนหรือนักศึกษาพึงได้รับ โดยไม่จำกัดว่าเมื่อไร และอย่างไร

จำแนกแนวคิดของนักการศึกษา

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 : หลักสูตร หมายถึง แผน ประสบการณ์การเรียนรู้ มองหลักสูตร
ในลักษณะที่เป็นเอกสารหรือโครงการศึกษาที่สถาบันการศึกษา
ได้จัดวางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผน หรือโครงการ
ที่กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงรายวิชา เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้
การสอนและการประเมินผล

กลุ่มที่ 2 : หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่
สถาบันการศึกษาจัดให้ ซึ่งรวมถึงแผนประสบการณ์การเรียน
การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรประกอบด้วยเป้าหมาย และ
จุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งบ่งถึงการเลือก การจัดเนื้อหาและแสดง
ถึงการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผลด้วย

องค์ประกอบโดยรวม ตามความหมายของหลักสูตร

1. **วิทยาการที่สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต** เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกและประสบการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมนั้น
2. **ประมวลทักษะต่าง ๆ** เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับที่จะทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในการดำเนินชีวิตของตนต่อไป
3. **กระบวนการสำหรับสร้างคุณค่าของชีวิต** ค่านิยมและการตัดสินใจ เป็นการเน้นบทบาทของแต่ละบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

องค์ประกอบโดยรวม ตามความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

4. **กระบวนการทางสติปัญญา** เป็นการสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ทำให้สามารถขจัดความขัดแย้งหรือทำให้เกิดความสามารถในการเปรียบเทียบในการอนุมานจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ
5. **ประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ** เป็นการสร้างด้านศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นการรักษามรดกและวัฒนธรรมของชาติ
6. **กระบวนการปฏิบัติการณ์** เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ความคิดสร้างงานฝึกทักษะในงานและอาชีพอันเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต

องค์ประกอบโดยรวม
ตามความหมายของหลักสูตร (ต่อ)

สรุป

หลักสูตร คือ ประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์
ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

2

บทบาท/ความสำคัญ
ของหลักสูตร

บทบาทสำคัญของหลักสูตร

ทุกระดับของการศึกษา

- หลักสูตร ระบบที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และแนวทางจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์
- หลักสูตร เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการสร้างบ้าน ส่วนการสอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการ
- หลักสูตร ระบบที่จะสอนในโรงเรียน ระบบที่ผู้เรียนควรจะเรียนรู้

ความสำคัญของหลักสูตร

ความสำคัญของ
หลักสูตรต่อการศึกษา

ความสำคัญของ
หลักสูตรต่อการสอน

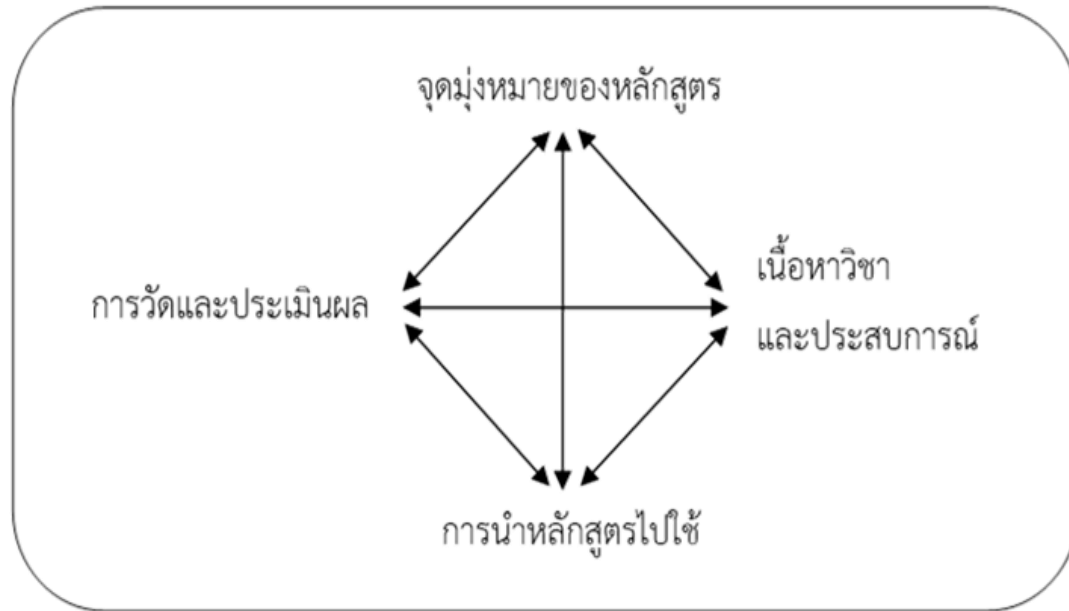

ความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษา

- 1.1 เป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาในการดำเนินการเรียนการสอน
- 1.2 เป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ระดับต่าง ๆ
- 1.3 เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน
- 1.4 เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม กั้นสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตร

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร
(สุมิตร คุณานุกร, 2523)

3

ประเภทของหลักสูตร

1. หลักสูตรที่เน้นสาขาวิชา
หรือเนื้อหาวิชา (Subject-
Centered Designs หรือ
Disciplines or Subject
Matter Curriculum)

2. หลักสูตรที่เน้น
กิจกรรมและปัญหาของ
สังคม (Social Activities
and Problems Designs)

3. หลักสูตรแกน (The
Core Curriculum)
หลักสูตรที่ยึดเอา
กระบวนการทางทักษะ
เป็นหลัก

4. หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ (Child-
Centered Curriculum)

5. หลักสูตรประสบการณ์
(The Experience
Curriculum)

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะ
กระบวนการ (Designs
Focused on Process
Skills)

7. หลักสูตรที่เน้นเกณฑ์
ความสามารถ (Designs
Focused on Specific
Competencies)

8. หลักสูตรบูรณาการ
(The Integrated
Curriculum)

- **การกำหนดประเภทของหลักสูตร** ขึ้นอยู่กับการตอบสนอง ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอน และสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม การจะเลือกใช้หลักสูตรประเภทใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ จุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษา แต่ละประเภทและระดับการศึกษาเป็นสำคัญ แบ่งได้ดังนี้

ประเภทของหลักสูตร

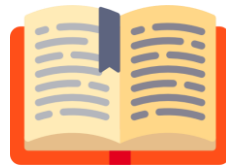
1. หลักสูตรที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก
2. หลักสูตรที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นหลัก
3. หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

1. หลักสูตรประเภทที่ยึดเอาสาขาวิชา
และเนื้อหาวิชาเป็นหลัก

หลักสูตรรายวิชา

● **หลักสูตรแยกรายวิชาหรือเนื้อหาวิชา :** จะแบ่งแยกรายวิชาออก

เป็นส่วน ๆ เพื่อให้เห็นรายวิชาและเนื้อหาสาระเฉพาะอย่างเป็นหลักสูตร
ที่ผู้เรียนได้รับความรู้เพียงอย่างเดียว และความรู้นั้นเกิดจาก
การทำอย่างจำเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะนำไปวิเคราะห์หรือนำไปใช้ประโยชน์
ได้น้อย เพราะไม่มีเวลาฝึกฝนทางด้านอื่น ๆ นอกจากการทำอย่าง
หลักสูตรประเภทนี้ใช้มาเป็นเวลานาน บางแห่งก็ยังใช้อยู่

หลักสูตรรายวิชา

หลักสูตรสหสัมพันธ์

หลักสูตรสหสัมพันธ์หรือหลักสูตรสัมพันธ์วิชา

เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรแยกรายวิชาด้วยการรวมเอาส่วนที่เหมือนกันทั้งในด้านลักษณะของวิชา คุณค่า และความสำคัญของวิชาและในส่วนที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกัน

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

**ศาสตร์ที่ไม่จำเป็นกับชาติแล้ว
จริงหรือ?**

หลักสูตรสัมพันธ์

หลักสูตรสหสัมพันธ์

หลักสูตรสหสัมพันธ์

หลักสูตรสหสัมพันธ์

หลักสูตรหลอมรวมวิชา

- เป็นหลักสูตรที่นำเอาวิชาที่มีความใกล้เคียงกันมาหลอมรวมกัน แล้วจัดขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ เช่น วิชาสัตวศาสตร์กับวิชาพืชศาสตร์ หลอมรวมกันแล้วเป็นวิชาชีววิทยา หลักสูตรการหลอมรวมวิชาจะมีความคล่องตัวและความยืดหยุ่น ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้พื้นฐานความรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมและตามความต้องการของผู้เรียน

หลักสูตรหลอมรวมวิชา

หลักสูตร พัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

รับสมัครตัวแทนนักเรียนแกนนำด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมเรียนรู้
เพื่อหาประสบการณ์และต่อยอดการสร้างแกนนำอนุรักษ์พลังงานสายเลือดใหม่

หลักสูตรหลอมรวมวิชา

หลักสูตรแกนวิชา

- เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อการรวบรวมเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์และผสมผสานกัน แต่มีวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นวิชาหลักหรือวิชาแกน วิชาหลักนั้นเป็นวิชาที่ผู้เรียนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้เพื่อการเรียนรู้พื้นฐานวิชาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตนเอง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสารานุกรมศาสตร์
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา การسا และวัฒนธรรม
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรแกน

2. หลักสูตรที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นหลัก

หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

● **หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง:** หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหลักสูตรที่ว่าด้วยหลักการที่ว่า มนุษย์ทุกคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตร จึงกำหนดให้คำนึงถึงความต้องการและ ความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในหนึ่งวิชาอาจจะมีหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไปทั้งในด้านเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ คือ หลักสูตร จะมีการจัดเนื้อหา การจัดกิจกรรม หรือสื่อการเรียนรู้หลายชนิด รวมทั้งครูผู้สอน

หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หลักสูตรประสบการณ์

หลักสูตรประสบการณ์

ใช้กันมากในการจัดหลักสูตรระดับประถมศึกษา หลักสูตรประเภทนี้อยู่บนพื้นฐานที่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับมา ซึ่งเป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ การจัดการหลักสูตรจึงเป็นการจัดเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา

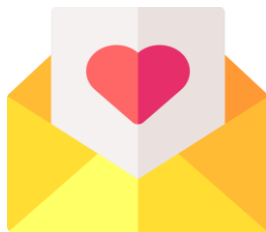
หลักสูตรประสบการณ์

หลักสูตรประสบการณ์

หลักสูตรบูรณาการ

● เป็นหลักสูตรที่นักพัฒนา ได้นำมาใช้ในหลักสูตรประถมศึกษาด้วยการมุ่งหวังว่าประสบการณ์ที่จัดไว้ในหลักสูตร เป็นการทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิต การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่เห็นสมควรให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น

หลักสูตรบูรณาการ

หลักสูตรบูรณาการ

3. หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

- **หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก** : หลักสูตรประเภทนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของกระบวนการเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนา ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ เช่น การจัดหลักสูตรทักษะทางคณิตศาสตร์ และ หลักสูตรทักษะทางวิทยาศาสตร์ ยึดการฝึกทักษะให้กับผู้เรียนด้วยการให้ผู้เรียน ได้คิดค้นคว้าความรู้ และฝึกปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะ การกำหนดหลักการและ ความรู้ให้กับผู้เรียนจะเป็นเพียงการเสนอแนวทางเท่านั้น ส่วนผลการปฏิบัติและ การฝึกฝนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เอง ดังนั้น หลักสูตร กระบวนการทางทักษะ จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่มีทักษะในการเรียนและ สามารถควบคุมตนเองได้

หลักสูตรที่ยึดเอา
กระบวนการทาง
ทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรที่เน้นเกณฑ์ความสามารถ

4

ระดับของหลักสูตร/
มิติ การวางแผน
และกระบวนการ
การพัฒนาหลักสูตร

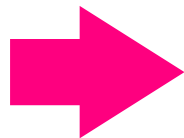
ระดับของหลักสูตร

ระดับชาติ

ระดับท้องถิ่น

เขตพื้นที่การศึกษา
กลุ่มโรงเรียน
โรงเรียน
ห้องเรียน

มิติของการพัฒนาหลักสูตร

1. การวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร
(Curriculum Planning)
2. การใช้หลักสูตร
(Curriculum Implementation)
3. การประเมินหลักสูตร
(Curriculum Evaluation)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

